

Spesielle miljøtiltak i jordbruket – SMIL

VEILEDNING FOR SØKER

SMIL - kultur- landskapstiltak

SMIL er en offentlig tilskuddsordning som forvaltes lokalt av kommunene. SMILs kulturlandskapstiltak kan brukes til istandsetting og skjøtsel av jordbrukets kulturminner. Her gir vi nyttige tips til deg som skal søke om SMIL-midler.

Fra 1. januar 2015 er det kun de som er berettiget produksjonstilskudd som kan få tilskudd.

Jordbrukets kulturlandskap rommer et mangfold av spor etter tidligere tiders jordbrukere.

Bevaring og drift kan gå hånd i hånd. Veiledning og hjelp fra offentlige myndigheter er en god start.

Foto: Einar Engen/privat arkiv

Prioriterte miljøtiltak i jordbruket

Formålet med SMIL-ordningen er å sikre natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket utover det som kan forventes av vanlig jordbruksdrift. SMIL-midlene kan brukes på tre typer tiltak:

1. Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter som leder fram til planer for konkrete miljøtiltak i jordbruket
2. Kulturlandskapstiltak
3. Forurensningstiltak

Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet er et fagorgan under Landbruks- og matdepartementet. Direktoratet skal sørge for at nasjonal landbrukspolitikk iverksettes, blant annet ved å sikre verdier i landbruket. Andre viktige oppgaver for virksomheten er forvaltning av landbrukets ulike virkemidler som lovverk og tilskuddsordninger, blant annet på miljøområdet. Direktoratet har på dette feltet et nært samarbeid med miljøforvaltningen, inkludert kulturminneforvaltningen. Landbruksdirektoratet har i tillegg til dette mange andre oppgaver, blant annet å være rådgivende funksjon for lokal og regional forvaltning.

Kulturlandskapstiltak er...?

tiltak som omhandler skjøtsel, vedlikehold, istandsetting og tilgjengeliggjøring av både bygde elementer og selve arealene i kulturlandskapet. Jordbrukets kulturlandskap rommer spor etter bosetting, husdyrhold, beitebruk, planting, slått og annen aktivitet knyttet til bruken av jorda. Det er viktig at et utvalg av alle sporene tas vare på, slik at helheten i landskapet bevares og historien blir lesbar for ettertiden. SMIL-ordningen rommer muligheten for å støtte tiltak som tar vare på, og fører videre verdifulle elementer i landskapet. Landbruksdirektoratet har i sitt rundskriv til kommunene pekt på tre typer kulturlandskapstiltak som det er viktig at SMIL-ordningen bidrar til å støtte:

1. Ivaretagelse av biologisk mangfold og gammel kulturmark
2. Tilrettelegging for tilgjengeliggjøring av landskapet og opplevelse av landskapet
3. Ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljøer

Ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljøer

Det kan søkes om støtte til tiltak på alle typer kulturminner og kulturmiljøer i jordbrukets kulturlandskap. En stor andel av tilskuddsmidlene går til istandsetting og vedlikehold av freda eller vernverdige bygninger i jordbrukets kulturlandskap. Kravet er at tiltakene må utføres etter kulturminnefaglige retningslinjer. Hovedsakelig innebærer dette å

Reparasjon av mur framfor utskifting er i tråd med retningslinjene SMIL følger.

Foto: Einar Engen/Domkirkeodden

Tak som settes i stand ved bruk av samme type materialer og samme teknikk som den gang det var nytt.

Ivaretagelse av biologisk mangfold og gammel kulturmark

Tiltak som legger til rette for å ivareta dyr og planter i kulturlandskapet, og som ivaretar det kulturbetingede plante- og dyrelivet på gammel kulturmark. Målet med tiltakene er å bevare bestander og opprettholde leveområder og spredningsveier.

Tilgjengeliggjøring av landskapet

Tiltak som bedrer folks tilgang til landskapet, og som bidrar til at landskapet bedre kan nyttes som kilde til opplevelse. Målet med tiltakene er at jordbrukets kulturlandskap i større grad skal benyttes til rekreasjon og i friluftsliv.

- bevare mest mulig av det originale
- bevare mest mulig egenart og helhet
- foreta så få utskiftninger som mulig, det vil si å reparere framfor å skifte ut
- bruke materialer som er mest mulig lik de opprinnelige materialene i innhold og utførelse dersom noe må skiftes ut
- bruke tradisjonelle stedege materialer, håndverksteknikker og farger

Når kommunen fordeler SMIL-midler vil det gå fram av tilskuddsbrevet hvilke kulturminnefaglige retningslinjer kommunen legger mest vekt på.

Ulike kommuner – ulike prioriteringer

Det er kommunene som forvalter ordningen og har ansvar for fordeling av SMIL-midler. Hvor mye SMIL-midler en kommune har til rådighet avhenger av flere elementer. Hver kommune skal ha en tiltaksstrategi med føringer for hvilke typer tiltak de ønsker å prioritere. Strategien henger sammen med de ulike miljøutfordringene kommunene har, og hvilke planer de har for videre utvikling. I tillegg spiller størrelsen på jordbruksarealet og antall grunneiere inn. Hvilke typer tiltak som mottar støtte vil derfor variere fra kommune til kommune.

Søknadsfrist

Det er kommunene som har ansvar for selve søknadsbehandlingen. Søknaden skal sendes til kommunen der tiltaket skal gjennomføres. Søknadsfristene kan variere fra kommune til kommune. Noen kommuner kan ha fastsatte frister, mens andre igjen kan ha løpende behandling av innkomne søknader. Ta derfor kontakt med kommunen for å finne ut hvilke søknadsfrister som gjelder for deg.

Hvem kan søke?

SMIL-ordningen retter seg mot jordbrukets kulturlandskap. I forskriften er det gitt noen generelle retningslinjer til søkerne.

- Tiltaket må være tilknyttet en registrert landbrukseiendom.
- Landbrukseiendom er eiendom som kan knyttes til jord- eller skogbruksformål. Det er ingen begrensninger knyttet til størrelse på eiendommen.

I store deler av landet er seterdrifta lagt ned, og bygningene som står igjen i landskapet trenger sårt pleie og stell.

I varetakelsen av gamle stier og vegfar gjør at kulturlandskapet lettere kan nyttes i forbindelse med rekreasjon, samtidig som sporene etter tidligere tider fortsatt får prege landskapet.

- Eier av landbrukseiendommen, dersom søker er en annen enn eier, må gi tillatelse til gjennomføring av tiltaket.
- Landbrukseiendom eid av det offentlige kan ikke søke støtte. Dersom offentlig eid jord er forpaktet bort eller leid ut, kan derimot forpakter eller leier søke om støtte.

For å finne ut mer om hvilke prioriteringer din kommune gjør i forbindelse med SMIL, bør du ta direkte kontakt med kommunen der tiltaket skal gjennomføres.

Hvor mye kan SMIL bidra med?

Hver kommune mottar en pott med midler som kan fordeles mellom de tre ulike tiltakstypene som SMIL gir støtte til. Det vil variere fra kommune til kommune hvordan midlene fordeles. SMIL er et engangstilskudd der det kan gis inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag for kulturlandskapstiltak. Gjelder søknaden støtte til ivaretagelsen av biologisk mangfold kan inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag dekkes. Det er likevel mulig for kommunene å sette lavere tilskuddssatser.

Søknadsskjema

Landbruksdirektoratet har utarbeidet et eget søknadsskjema som skal brukes ved søknad om tilskudd. Det skal være mulig

Det er viktig at arbeidet som skal gjennomføres er tenkt godt igjennom på forhånd. Kontakt med både håndverker og lokal forvaltning må inn tidligst mulig i prosessen.

å få utlevert skjemaet hos din kommune. Det ligger også tilgjengelig for utskrift på Landbruksdirektoratets hjemmesider. Ferdig utfylt skjema sendes til kommunen.

Oppstart

Søknaden bør være godkjent og avgjort av kommunen før tiltaket påbegynnes. Bakgrunnen for dette er at kommunene kan sette vilkår for tiltakene i innvilgningvedtaket. Det skal i etterkant av gjennomført(e) tiltak være mulig å kontrollere om vilkårene for tildelingen av tilskudd er blitt fulgt.

Ferdigstillelse

Fra en søknad innvilges har man tre år på å ferdigstille tiltaket. Fristen kan utvides med to år ved å søke om forlengelse. Det er også mulig for kommunene å sette kortere tidsfrister, dette gjøres ofte ved mindre tiltak. Fristen for å ferdigstille et tiltak vil komme fram av tilskuddsbrevet.

Verna og freda områder og objekter

Det er mulig å få støtte til tiltak som planlegges gjennomført i områder som er vernet etter naturmangfoldsloven, eller til objekter eller arealer som er vernet etter lov om kulturminner. Forutsetningen er at tiltaket avklares med fylkesmannen, fylkeskommunen eller Sametinget på forhånd. Dette skal kommunen være behjelpelig med.

NB!

- Er tiltaket som ønskes gjennomført påkrevd ved lov, faller tiltaket utenfor SMIL-ordningen.
- SMIL-midlene kan ikke brukes til istandsetting av interiører.

Der annet ikke er oppgitt: alle foto ved Norsk Kulturminnefond.

Det er utfordrende å drive jordbruk og skjøtte kulturmiljøene i værharde strøk. Her fra Lista.

SMIL-tilskudd fra kommuner

Kontakt kommunen der tiltaket skal gjennomføres for mer informasjon om tilskuddsordningen.

Søknadsskjema og forskrift for SMIL ligger også på Landbruksdirektoratets nettsider:
www.landbruksdirektoratet.no
 Telefon sentralbord: 24 13 10 00

Tilskudd fra Norsk Kulturminnefond

Kontakt fondets rådgivere for mer informasjon om tilskuddsordningen, eller besøk fondets nettsider.

www.kulturminnefondet.no
 Telefon sentralbord: 73 10 36 00
Norsk Kulturminnefond
 Bergmannsgata 17, 7374 Røros